

Dokumentets syfte

Vägledning för beräkning av egenavgift vid vård och behandling eller stöd- och omvårdnadsboende

Dokumentet gäller för

Vuxna personer som erhåller vård och behandling eller stöd- och omvårdnadsboende.
Personal som beviljar vård- och behandling eller stöd och omvårdnadsboende för vuxna personer.

Innehållsförteckning

1	Definitioner.....	3
2	Hem för vård eller boende (HVB)	3
3	Familjehem	3
4	Stöd-/omvårdnadsboende, länkverksamheter, arbetskooperativ, m.m.....	3
5	Placeringskostnad	4
6	Egenavgift.....	4
7	Biståndsbeslut	4

Diarienummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
SÅN 2013/32-706	2013-02-19	Social- och äldrenämnden	Social- och äldrenämnden	Socialdirektören
KFKS 2013/194-003	2013-06-17	Kommunfullmäktige		

8	Placering på grund av psykiska funktionshinder	5
9	Avgifter för personer som är berättigade till särskilt boende enligt 5 kap 7 § SoL	5
10	HVB och folkbokföring	6
11	Egenavgifter vid vård och behandling	6
12	Betalning av egenavgifter.....	7
13	Framställning till försäkringskassan om avdrag från sjukpenning.....	7
14	Återkrav av bistånd	7
15	Egenavgifter vid andra stöd- och hjälpinsatser.....	7
16	Betalning av egenavgift	8
17	Krav på ersättning och eftergift.....	9
18	Sammanfattning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m. år 2013.....	9

1 Definitioner

Enligt 6 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden se till att den som behöver vårdas eller bo i annat hem än det egna bereds plats i hem för vård eller boende eller i familjehem. Kommunen ansvarar för att det finns tillgång till familjehem och hem för vård eller boende för såväl barn som enskilda vuxna och familjer. Staten har genom Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvar för att det finns tillgång till s.k. § 12-hem för barn och ungdomar som vårdas enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och s.k. LVM-hem för personer som vårdas enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

I Socialtjänstförordningen (SoF) regleras vad som avses med hem för vård eller boende (HVB) och familjehem.

2 Hem för vård eller boende (HVB)

Med HVB avses enligt 3 kap. 1 § SoF ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Om hemmet drivs av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ krävs att verksamheten drivs yrkesmässigt och att det enligt 7 kap. 1 § SoL har tillstånd från Socialstyrelsen att driva verksamheten. HVB kan vara av varierande storlek, ha olika inriktningar och vända sig till olika målgrupper. Verksamheten ska bedriva heldygnsvård.

Till hem för vård eller boende räknas inte sådana särskilda boendeformer för äldre som avses i 5 kap. 5 § andra stycket SoL eller särskilda boendeformer för funktionshindrade som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket SoL.

3 Familjehem

Med familjehem avses enligt 3 kap. 2 § SoF ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.

4 Stöd-/omvårdnadsboende, länkverksamheter, arbetskooperativ, m.m.

Verksamheter som inte bedriver vård eller behandling i kombination med boendet. Dessa verksamheter tillhandahåller boende och stöd samt

omvårdnadsinsatser. Inom denna kategori finns verksamheterna som saknar HVB tillstånd men även sådana som har tillstånd.

5 Placeringskostnad

Detta är den summa Nacka kommun betalar till vårdgivaren per dygn för placering i HVB eller familjehem. Summan varierar beroende på vilken typ av placering som avses och innehållet i vården/boendet.

6 Egenavgift

Egenavgift är den avgift kommunen kan ta ut av den enskilde för en tjänst. I dessa tillämpningsregler avses med egenavgift den avgift den enskilde enligt 8 kap. 1 § SoL ska betala vid vård och behandling (stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär enligt SoL) eller vid stöd-/omvårdnadsboende (andra stöd- och hjälpinsatser enligt SoL).

För öppenvårdsbehandling kan ingen avgift tas ut.

Egenavgiften för stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär beslutas av regeringen som meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som en kommun får ta ut per dag, för närvarande 80 kr/dag.

För andra stöd- och hjälpinsatser än vård och behandling får kommunen enligt 8 kap. 1 § SoL ta ut skälig ersättning. Den avgift kommunen får ta ut får inte överstiga kommunens självkostnader. Detta gäller oavsett vad som är huvudorsaken till stöd och hjälpinsatserna. Andra stöd- och hjälpinsatser enligt 8 kap. 1 § SoL är t.ex. boendestöd, kontaktperson, placering i länkverksamhet, arbetskooperativ, inackorderingshem, härbärge, stöd-/omvårdnadsboende i HVB samt familjehemsplacering. För boendestöd, kontaktperson samt härbärge och skyddat boende betalar den enskilde ingen egenavgift.

7 Biståndsbeslut

En ansökan om bistånd i form av placering i HVB, familjehem eller stöd-/omvårdnadsboende prövas enligt 4 kap. 1 § SoL, vilket innebär att beslutet kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

I samband med biståndsprövningen ska det alltid göras en bedömning av vilken insats placeringen avser. Därefter görs en prövning av vilken avgiftstyp som ska gälla samt vilken egenavgift den enskilde ska betala. Av biståndsbeslutet ska därmed dels framgå om insatsen avser vård och behandling eller stöd-

/omvårdnadsboende, dels den enskildes egenavgift. Biståndsbeslutet ska tidsbegränsas.

Kostnad för placeringen ska redovisas separat jämte biståndsbeslutet eftersom kommunens kostnader för olika insatser inte normalt redovisas för den enskilde. Om den enskilde däremot efterfrågar sådana uppgifter ska de uppges.

En placering där syftet är vård och behandling kan efter en viss tid övergå till en placering där det huvudsakliga syftet är stöd eller omvårdnad. När så sker ska ett nytt beslut fattas där det framgår att biståndet har förändrats från vård och behandling till stöd- eller omvårdnadsboende och att den enskildes egenavgift har förändrats.

8 Placering på grund av psykiska funktionshinder

Enligt gällande lagstiftning ska kommunen svara för boende, boendestöd och sysselsättning till psykiskt funktionshindrade. Landstinget har ansvar för vård och behandling.

Kommunen ska inte placera personer för vård av psykiska problem. Detta är landstingets ansvarsområde. För vissa personer med psykiska funktionshinder kan det bli aktuellt att samarbeta i ett beslut om placering för både vård och boende. I dessa fall ska landstinget svara för vårdkostnaden och kommunen för boendekostnaden.

9 Avgifter för personer som är berättigade till särskilt boende enligt 5 kap 7 § SoL

Om psykiskt funktionshindrade placeras i stöd- eller omvårdnadsboende i HVB är huvudregeln att dessa riktlinjer ska gälla. Det händer dock att personer som är berättigade till plats i särskilt boende placeras i HVB eller familjehem i avvaktan på plats i särskilt boende eller där kvarboendepincipen har tillämpats och där placeringen inte kan anses vara ett tillfälligt boende exempelvis på Solsunda. I dessa fall ska personen betala omsorgsavgift samt för kost och logi. Avgiften beräknas så att den enskilde, efter att ha betalat avgiften, har kvar ett belopp motsvarande reducerat minimibelopp enligt avgiftssystemet för särskilt boende med heldygnssorg. Om den enskilde inte har kvar detta belopp kan jämkning av egenavgiften ske enligt 9 kap 4 § SoL.

10 HVB och folkbokföring

En placering i HVB ska som huvudregel betraktas som en tillfällig och inte en permanent placering. Som huvudregel bör därför inte den enskilde bosätta sig i HVB eftersom HVB primärt är avsett att utgöra vård och behandling i kombination med boende under en begränsad tid. Av 8 § folkbokföringslagen följer att om en person under en på förhand bestämd tid av högst sex månader regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på en annan fastighet än den där han har sin egentliga hemvist, anses detta inte leda till ändrad bosättning. Om placeringen i HVB pågår under en längre tid än sex månader ska den enskildes folkbokföring ändå inte ändras om placeringen enbart avser vård vid en institution för vård av missbrukare enligt 10 § punkten 5 folkbokföringslagen. Om en person placeras på ett HVB för längre tid och med en mer stadigvarande avsikt ska personen folkbokföra sig där utom i de fall det rör sig om vård vid en institution för missbrukare.

11 Egenavgifter vid vård och behandling

Lagen skiljer på stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär och andra stöd- och hjälpinsatser. Huvudregeln enligt 8 kap. 1 § SoL är att stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär är avgiftsfria för den enskilde. Kommunen får dock ta ut avgift för mat och logi av den som får vård och behandling för missbruk i HVB eller i familjehem.

Detta gäller alla vårdtagare över 18 år, såväl pensionärer som personer med aktivitets- eller sjukersättning eller annan inkomst och oavsett om vården sker enligt SoL eller enligt LVM. Den avgift som kommunen får ta ut av den som vårdas för missbruk på behandlingshem, i familjehem eller LVM-hem får högst motsvara den avgift som kan tas ut vid sjukhusvård, dvs. för närvarande 80 kronor/dag. Detta regleras i 6 kap. 1 § SoF.

En bedömning av den enskildes betalningsförmåga måste göras i samband med att egenavgiften fastställs. Avgiften får inte överstiga en tredjedel av sjukpenningbeloppet efter skatt, och följer i princip det avdrag som görs från sjukpenningen vid sjukhusvård, vilket regleras i 3 kap. 15 § Lagen om allmän försäkring (AFL). Om den enskilde har pension, sjukersättning eller aktivitetsersättning har kommunen rätt att ta ut 80 kr/dag i avgift för vården. Den enskilde ska dock ha kvar så stor del av inkomsten att han/hon tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till ett lägre belopp eller efterges helt enligt 9 kap. 4 § SoL. Om den enskilde genom att betala avgiften blir berättigad till ekonomiskt bistånd bör avgiften efterges.

12 Betalning av egenavgifter

Huvudregeln är att den enskilde själv ska ansvara för betalning av egenavgiften. Enligt kommunens upphandling där ramavtal har tecknats med ett antal institutioner, betalar den enskilde i normalfallet egenavgiften direkt till verksamheten.

13 Framställning till försäkringskassan om avdrag från sjukpenning

Utgår sjukpenning till den enskilde kan socialnämnden begära hos försäkringskassan att avdrag från sjukpenningen görs om högst 80 kr/dag för egenavgift. Enligt 3 kap. 15 § AFL får det belopp som försäkringskassan drar av uppgå till högst en tredjedel av sjukpenningens belopp efter skatt. Beloppet begärs då utbetalt direkt till socialnämnden.

Försäkringskassan får inte göra avdrag för egenavgiften retroaktivt, d.v.s. för den tid som gått innan nämnden kommit in med framställan om att avdrag ska göras. För alla anställda utbetalar arbetsgivaren sjuklönen de första 14 dagarna av en sjukperiod. Under den tid sjuklönen utbetalas av arbetsgivaren måste den enskilde alltid själv betala egenavgiften till socialförvaltningen.

Personer som har inkomst i form av pension, sjukersättning/aktivitetsersättning eller tidsbegränsad sjukersättning måste själva ansvara för betalningen av egenavgiften. Försäkringskassan kan inte göra avdrag för egenavgiften från dessa inkomster enligt 10 kap. 3 § AFL. Den placerade kan dock skriva på en fullmakt att pensionen, sjukersättning/aktivitetsersättning eller tidsbegränsad sjukersättning ska gå till socialförvaltningen som får dra av 80 kr/dag för egenavgiften. Resterande pension, sjukersättning/aktivitetsersättning eller tidsbegränsad sjukersättning utbetalas till den placerade.

14 Återkrav av bistånd

Om den enskilde inte betalar egenavgiften frivilligt har socialnämnden rätt att kräva in ersättning genom att väcka talan hos länsrätten enligt 9 kap. 3 § SoL (se nedan under rubriken ”Krav på ersättning och eftergift”).

15 Egenavgifter vid andra stöd- och hjälpinsatser

För andra stöd- och hjälpinsatser än vård och behandling får kommunen enligt 8 kap. 1 § SoL ta ut skälig ersättning. Den avgift kommunen får ta ut får inte

överstiga kommunens självkostnader. Detta gäller oavsett vad som är huvudorsaken till stöd och hjälpinsatserna.

Andra stöd- och hjälpinsatser enligt 8 kap. 1 § SoL är t.ex. boendestöd, kontaktperson, placering i länkverksamhet, arbetskooperativ, inackorderingshem, härbärge, stöd-/omvårdnadsboende i HVB samt familjehemsplacering. Beslut om skyddat boende för kvinnor och härbärgen ska inte ses som bistånd i form av placering och undantas från nämnda stöd- och hjälpinsatser. För boendestöd och kontaktperson betalar den enskilde ingen egenavgift.

Såväl personer med missbruksproblem som personer med psykiska och/eller sociala problem kan placeras för stöd- och omvårdnadsboende i HVB eller i familjehem. Sådana placeringar, liksom placeringar i länkverksamheter eller arbetskooperativ, medför att egenavgift ska tas ut enligt 8 kap. 1 § Sol.

Vid placering i stöd-/omvårdnadsboende i HVB, familjehem, länkverksamhet eller arbetskooperativ ska den enskilde betala egenavgift för mat och logi. Den enskilde ska därutöver tillförsäkras medel till fickpengar och kläder om dessa utgifter inte ingår i placeringskostnaden. Med fickpengar avses följande poster i riksnormen: hälsa och hygien, lek och fritid, dagstidning, telefon och TV-avgift.

Personer som saknar eller har låg inkomst kan beviljas ekonomiskt bistånd till dessa kostnader. Nacka kommun har en placeringsnorm fastställd. Se Tillämpningsregler för ekonomiskt bistånd.

Egenavgiften vid stöd-/eller omvårdnadsboende består av kostnad för mat och logi. Avgiften för mat och logi följer Stockholms Stads egenavgift vid placering inom stöd och omvårdnadsboende. Egenavgiften tas in av verksamheterna och det underlättar för verksamheterna om den är liknande för de boende.

Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas i HVB/familjehemmet. Matavgiften kan reduceras med 20 % för frukost, 40 % för lunch samt 40 % för middag. Ingår bara en lättare kvällsmåltid reduceras avgiften med 20 %. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till verksamheten.

Den som har pension har möjlighet att söka bostadstillägg för den del av egenavgiften som räknas som avgift för boendet.

16 Betalning av egenavgift

Huvudregeln är att den enskilde själv ska ansvara för betalning av egenavgiften. Enligt ramavtalen är huvudregeln att den enskilde i normalfallet betalar egenavgiften för stöd- och omvårdnadsboende direkt till verksamheterna.

Kommunen får inte kräva att försäkringskassan gör avdrag för egenavgiften för stöd-/omvårdnadsboende, m.m. från sjukpenning, pension eller motsvarande inkomst. Den placerade kan dock skriva på en fullmakt, att sjukpenningen, pensionen eller motsvarande inkomst ska gå till socialförvaltningen som får dra av för egenavgiften. Resterande sjukpenning, pension eller motsvarande inkomst ska utbetalas till den placerade.

Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till ett lägre belopp eller efterges helt enligt 9 kap. 4 § SoL. Om den enskilde genom att betala avgiften blir berättigad till ekonomiskt bistånd bör avgiften efterges. Sedvanlig inkomstprövning görs i samband med att biståndsbeslutet tas.

17 Krav på ersättning och eftergift

Om den enskilde inte frivilligt har betalat den beslutade egenavgiften kan socialnämnden med stöd av 9 kap. 3 § SoL väcka talan om återkrav hos förvaltningsrätten. Nämnden ska väcka talan hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnad uppstod.

Kommunen kan inte få tillbaka något belopp om det innebär att den enskilde, genom att återbetala hela eller delar av skulden, inte klarar sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt. Nämnden bör därför göra en ekonomisk bedömning av den enskildes möjligheter att betala innan talan väcks hos förvaltningsrätten. Enligt 9 kap. 4 § SoL kan nämnden besluta att helt eller delvis efterskänka sin fordran.

18 Sammanfattning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m. år 2013

Egenavgiften för vård och behandling för missbruk i HVB och familjehem är 80 kr/ dygn av sjukpenningen (3 kap 15 § AFL). För personer som saknar eller har låg sjukpenning kan avgiften sänkas helt eller delvis. Om personen genom att betala kostnaden blir beroende av försörjningsstöd ska kostnaden efterges. Möjligheten att efterge egenavgift för vård- och behandling för missbruk regleras i 9 kap. 4 § SoL. Egenavgiften fastställs av regeringen

Egenavgiften för andra stöd och hjälpåtgärder (stöd- och omvårdnadsboende) beräknas till 156 kr/dygn, varav 70 kronor är avgift för boende och 86 kronor är avgift för mat.

Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på boendet. Matavgiften kan reduceras med 20 % för frukost, 40 % för lunch samt 40 % för middag. Ingår bara en lättare kvällsmåltid reduceras avgiften med 20 %. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till verksamheten.

Egenavgiften för vård och behandling avser endast vuxna missbrukare.

Egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m. från och med 1 januari 2013.

Kategori	Vård/boende	Avgift	Kommentar
Behandlingshem, LVM-hem (HVB)	Vård och behandling för missbruk	80 kr/ dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Familjehem	Vård för missbruk	80 kr/ dag enligt 8 kap. 1 § SoL	Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL om personen saknar betalningsförmåga
Stöd-/omvårdnadsboende (HVB)	Stödboende/omvårdnad för missbruk och psykiska problem	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr) ¹	Bör efterges om personen saknar betalningsförmåga
Arbetskooperativ	Stödboende för missbruk	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr) ¹	Bör efterges om personen saknar betalningsförmåga
Familjehem	Stödboende/omvårdnad för missbruk och psykiska problem	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr) ¹	Bör efterges om personen saknar betalningsförmåga
Korttidsboende	Stödboende för missbruk och psykiska problem	156 kr/dag (boende 70 kr samt matkostnad 86 kr) ¹	Bör efterges om personen saknar betalningsförmåga

1) Egenavgiften för andra stöd och hjälpåtgärder (stöd- och omvårdnadsboende) beslutas av Nacka kommun och beräknas till 156 kr/dygn, varav 70 kronor är avgift för boende och 86 kronor är avgift för mat.